

Diabeten: patiënten met een verhoogd risico voor wonden

Samenvatting van de lezing van **Paula Boelen**, ter gelegenheid van het symposium „Wondverzorging: een verpleegkundige benadering”.

Diabetes mellitus is een veel voorkomende ziekte. Meer dan 100 miljoen mensen in de wereld lijden aan suikerziekte. De niet-insuline-afhankelijke vorm van diabetes mellitus, type II, vormt 80-90% van het totaal.

In Nederland lijden naar schatting 220.000 tot 300.000 mensen aan deze aandoening. Bij ongeveer 80% van de mensen wordt de diagnose gesteld na het veertigste levensjaar.

Type II diabetes mellitus wordt geassocieerd met een 2-4 maal hogere incidentie van macrovasculaire aandoeningen en een 10-maal hogere incidentie van gangreen en blindheid en een 20-maal hogere incidentie van amputatie van één of van beide benen in vergelijking met de rest van de bevolking. (Uit: "Diabetes Mellitus type II in de jaren 90", verslag van een symposium, gehouden op 19 april 1989 te Utrecht).

Verscheidene factoren liggen aan het verhoogde risico voor het krijgen van wonden bij diabetespatiënten ten grondslag:

- neuropathie, aantasting van het perifere zenuwstelsel (autonoom, sensibel, motorisch), waardoor vooral een verminderd gevoel optreedt
- angiopathie (macro- en microangiopathie), onvoldoende doorbloeding
- verminderde genezingsstendens bij infecties.

De diabetische voet is erg kwetsbaar voor infecties. Onder de "diabetische voet" verstaat men een verscheidenheid van afwijkingen die of alleen of in combinatie frequenter voorkomen bij diabetespatiënten dan bij niet-diabetespatiënten.

Eerder genoemde neuropathie en angiopathie met daarbij infectie en mogelijk te hoge bloedsuikers kunnen zorgen voor een scala van voetafwijkingen: variërend van nagelaandoeningen en afwijkende eeltvorming huidbeschadiging, die

kan leiden tot infectie van spieren en destructie van botstructuren. Bij dergelijke kwetsbare voeten kunnen zelfs kleine beschadigingen, zoals stoten of een steentje in de schoen, snel leiden tot het ontstaan van een zweer, osteomyelitis of zelfs gangreen. Bij gangreen is een amputatie vaak niet meer te voorkomen.

De kans op voetproblemen neemt toe naarmate de patiënt langer diabetes heeft en de neuropathie en angiopathie een grotere rol gaan spelen.

Andere risicofactoren zijn:

- slechte algemene verzorging
- hoge leeftijd
- overgewicht
- slechte visus
- roken
- hypertensie
- slechte bloedsuikerregulatie.

Behandelingsmethoden:

deze zijn afhankelijk van de ernst van de beschadiging. Heel algemeen kan worden gesteld dat:

- er naar een zoveel mogelijk droge wond moet worden gestreefd
- de druk moet worden weggenomen
- bedreigde voetdelen moeten worden ontlast
- er moet worden gestreefd naar een bloedsuiker van onder de 10 mmol/.

Gewaarschuwd moet worden voor voetbaden bij wonden. Dit leidt tot verweking met uitbreiding van de infectie naar het dieper liggende weefsel en verdere voet.

Om te voorkomen dat ernstige complicaties ontstaan is goede voorlichting van essentieel belang. Deze kan mondeling worden gegeven, ondersteund door foldermateriaal, doch ook met ondersteuning van audio-visueel materiaal. Hieronder volgen belangrijke "geboden en verboden", zoals die aan de diabetespatiënt moet worden geleerd.

- Bekijk en betast de voeten dagelijks. Let daarbij op roodheid van voetzolen, hielen of tenen, blaren, kloven, wondjes, likdoorns en eeltranden. Gebruik zo nodig een spiegel of schakel de hulp van een huisgenoot in.
- Probeer niet zelf eelt of likdoorns te verwijderen, maar laat dit over aan een podotherapeut of pedicure, die verstand heeft van diabetes mellitus.
- Knip de nagels van de tenen recht af ("hol"), dus niet te ver tot in de nagelhoeken ("bol").
- Was de voeten regelmatig, droog voorzichtig, deppend af (ook tussen de tenen) en wrijf ze in met dunne massage-olie (tegen uitdroging).
- Vermijd te koude en te warme temperatuur bij het wassen.
- Gebruik in bed geen kruik, maar liever een paar slaapsokken of eventueel een elektrische deken.
- Loop nooit op blote voeten.
- Gebruik gave wollen sokken of kousen zonder harde naden of stoppen. Verschoon deze dagelijks.
- Bescherm de voeten met goed schoeisel: wijd en hoog in de voorvoet, goed sluitend om de hiel. Stevige vetersluiting over de wreef verdient de voorkeur.
- Inspecteer dagelijks de schoenen aan de binnenkant, betast de binnenzijde op steentjes, uitstekende spijkers en harde richels en klop ze voor het gebruik uit.
- Draag nieuwe schoenen niet direct de gehele dag, loop ze geleidelijk in en koop ze aan het eind van de middag (dan

zijn de voeten licht gezwollen en voorkomt dit overbodig knellen).

- Loop niet te lang achter elkaar en met te grote stappen.

Ervaring met goede voorlichting en juiste voetverzorging hebben

geleerd dat het aantal ernstige voetproblemen, zoals amputaties, is afgenomen. Een goede ontwikkeling is het dat in sommige ziekenhuizen een "voetenteam" werkzaam is, waar de podotherapeut een belangrijke plaats inneemt. Verheugend is het dan ook dat

enige ziekenfondsen in Nederland behandeling door deze paramedicus in hun verzekeringspakket reeds hebben opgenomen.

Paula Boelen,
diabetesverpleegkundige
Spaarne Ziekenhuis Heemstede
24 april 1991.

Uw Apotheek

Thuiszorg.
Incontinentie-produkten.

Thuiszorg.
Stoma-materialen.

Thuiszorg.
Wondverzorging.

Thuiszorg.
Speciale voeding.

Thuiszorg.
Diabetes-hulpmiddelen.

Thuiszorg. Een zorg beter.

Stichting Farmaceutische Thuiszorg Noord-Holland-Noord
Bevelandseweg 46
1703 AZ Heerhugowaard
(02207-41549)

Stichting Farmaceutische Thuiszorg West-Brabant
Noordhaven 108
4761 DC Zevenbergen
(01680-25674)

Stichting Farmaceutische Thuiszorg Aposervice
Hogehuisstraat 7
8271 BR IJsselmuiden
(05202-27917)

Stichting Farmaceutische Thuiszorg Oost-Nederland Aposervice
Postbus 137
7600 AC Almelo
(05490-29366)

Stichting Apotheek en Thuiszorg Friesland
Postbus 4065
8901 EA Leeuwarden
(058-124629)

Farmaceutische Thuiszorg Kennemerland
Spaarndamseweg 520
2022 EC Haarlem
(023-132300) tst. 326
* een activiteit van RAOK

De Stichtingen Farmaceutische Thuiszorg zijn opgericht door apotheken in hun regio en verlenen service op het gebied van thuiszorg. Informatie over deze mogelijkheden van thuiszorg van uw apotheek is bij deze adressen verkrijgbaar.